



Tegnøkonomi

Work shop NAFO 2012

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Mål

- Deltagerne kan;
 1. Etablere nøytrale stimuli som betingede forsterkere
 2. Kjenne til "fare" for avbetinging
 3. Prinsippene for å lage tegnøkonomisystem innenfor
 - Struktureringsprogrammer
 - Opplæringstiltak
 - Reduksjons- forebyggingstiltak

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Disposisjon



- Introduksjon tegnøkonomi
- Hvorfor?
 - Metning
 - Forstyrrer mindre enn ubetingede
- Ubetingede og betingede forsterkere
- Om betingede forsterkere
- Generaliserte betingede forsterkere → tegnøkonomi
- Om avbetinging
- Hvordan betinge stimuli til å erverve betinget forsterkningseffekt
- Responser som leder til tokens
 - Innen responsklasser
 - På tvers av responsklasser
- Omkostning (response cost)
- Arrangering av tegnøkonomisystemer
 - Type token
 - Responser
 - Antall tokens
 - Respons – forsterker – intervall
- Ulike programmer

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Tegnøkonomi



- “ Et forsterknings- arrangement som består av tegn som er etablert som betingede forsterkere ved at de er parett med ubetingede eller allerede betingede forsterkere.
- “ Tegnene settes inn på et tegnøkonomibrett som kan bestå av fra to til et uendelig antall tegn
- Tokens kan, etter at en viss mengde er levert/inntjent, veksles inn i en annen forsterker som ofte kalles terminalforsterker eller back up forsterker (Cooper et al., 2007).
- Tegnøkonomi anvendes både i opplæring av nye ferdigheter, opprettholdelse eller i behandling av atferdsproblemer (se f.eks. Cooper et al. 2007; Finstad, 1994; Kazdin & Bootzin, 1972).

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Fordeler



- Bygger bro mellom responser og forsterkere når det er et for stort tidsgap
- Forebygger metning
- Kan unngå at forsterkerlevering distraherer videre utføring av pågående aktivitet
- Kan gjøres generaliserte – det vil si at de kan assosieres med en lang rekke forsterkende hendelser

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Utarbeide tegnøkonomisystem



1. Definer hvilke responser (eller fravær av) som skal lede til token
2. Lag forsterkerbank
3. Velg type tokens
4. Antall tokens i brettet, dette må gjøres ut fra varighet oppgaver/forsterkerforsterker – intervall OG INDIVIDUELLE vurderinger
5. Velg strategi for å etablere valgte stimuli som betingede forsterkere
6. Gjør en vurdering av start/slutt – timing er viktig!
Overlappende? Fullt på en bestemt respons (lavsannsynlig)?
7. Gjør en analyse av hvilke egenskaper som skal lede til forsterkning
Ferdig utført respons/oppgave? Startet neste? Direkte levering (avhengig av forekomst) eller på avtalte punkter?
8. Mengde forsterkning?
9. Hvordan veksle inn?
Direkte forsterkning eller forsterkerbevis? Bonus – eller sparesystem?
10. Progresjon – når øke krav, fade forsterkere og hvordan?

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



- Sett inn hvilken målsettinger dere har med det eksisterende eller fremtidige tegnøkonomisystemet?
 - Hvilke responser skal lede til tokens?
- 10 minutter

Mjøsén Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Forsterkere



É Stimuli og hendelser som øker forekomst av atferd de inntreffer avhengig av

- ó Smil, informasjon, tjenester og penger, godis er eksempel på potensielle forsterkere

É Effekten av forsterkere

- ó Økt sannsynlighet for gjentakelse av samme atferd under lignende betingelser i fremtiden

É Forsterkere er helt essensielle for læring og atferdsendring

- ó Etablering av atferd
- ó Opprettholdelse av atferd

Mjøsén Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

To ”typer” forsterkere



É Ubetingede kan kalles
naturlige forsterkere

ó Hendelser/ stimuli som har betydning for/ påvirker organismen selv om denne ikke har noen erfaring med stimulusen

É Mat

É Vann

É Varme

É Søvn

É Betingede kan kalles *lærte* forsterkere

ó Hendelser/ stimuli som er etablert ved at de er korrelert med naturlige forsterkere

É Grønt ó trafikklys

É Billetter

É Penger

ó Sosiale stimuli og hendelser

É Oppmerksomhet

É Ros

É Tommel opp

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Forsterkning



É Tre sentrale krav (Catania, 2007)

1. Responsen må ha konsekvenser
2. Sannsynlighet for forekomst av responsen må øke
3. Økningen må skje fordi responsen har disse konsekvensene og ikke av noen annen grunn

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



- Sett opp minst 5 forsterkende hendelser som skal anvendes i tegnøkonomiprogrammet?

5 minutter

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Generaliserte betingede forsterkere

- Generalisert i denne sammenheng henviser til stimuli som er parett med flere enn en ubetinget forsterker.
- Gjennom dette blir de virksomme på tvers av en rekke ulike tilstander av deprivasjon og sannsynligheten er stor for at minst en av disse virksomme, slik at en ubetinget forsterker er effektiv i øyeblikket

(Skinner, 1953)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eksempler på generaliserte betingede forsterkere



- Sosiale stimuli som nikk, ros, oppmerksomhet
- Penger → kan byttes inn i et uendelig antall varer og tjenester
 - Hvis vareutvalget i det samfunnet man lever i varierer i bredde/innhold så vil graden av generalisering av penger gjerne samvarierte.
- Tegnøkonomi → hvis brettet kan veksle inn i varierte forsterkere (minst to forskjellige)

Mjosen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Hvordan etableres stimuli som betingede forsterkere mest effektivt?



1. Når de korreleres/ pares med ubetingede forsterkere?

eller

2. Når de etableres som en S^D for atferd som produserer primære forsterkere?

Mjosen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Betinging gjennom diskriminativ stimulusprosedyre



- É Fra Skinners operante paradigme, en utvidelse av klassisk betinging (1973)
- É En prosedyre hvor man etablerer en nøytral stimulus (lys) som signal (S^D) på at utføring av en respons vil lede til en ubetinget forsterker (mat)
- É En diskriminativ stimulus (S^D) er den hendelsen eller stimulusen som går forut for en respons, og som er tilstede når bestemte responser fører til bestemte konsekvenser
- É En S^D setter anledning for at bestemte responser forsterkes (Catania, 2007)
- É Signaliserer altså at forsterkende hendelser er tilgjengelig hvis gitte former for atferd framvises
- É DEMO

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Tradisjonelle paringsteknikker



- Baklengskjeding
 - Fullt brett leveres målpersonen
 - Be om å få det tilbake
 - Gi umiddelbart en forsterker som målpersonen tidligere har vist preferanse for
 - Ta 1-2 tegn ut av brettet
 - Be målperson om å utføre enkle responser (som du er helt sikker på at vedkommende kan)
 - Lever token kontingent på utføring
 - Ved fullt brett → innveksling i ubetinget forsterker

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



- Framlengs kjeding
 - Fortell målpersonen om systemet
 - Ta ut alle tegn av brettet
 - Tilby målpersonen å velge mellom 2-4 forsterkere (ev. velg en for vedkommende so du er sikker på er attraktiv)
 - Be målpersonen gjøre enkle, avgrensede responser (som du er sikker på at vedkommende kan)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



- Lag en strategi for etablering av stimuli som betingede forsterkere
5 minutter

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Programmer som tegnøkonomi kan arrangeres med



- Struktureringsprogrammer
 - Dagplaner
 - Billedplaner
 - Avtalestyring
- Differensiell forsterkning
 - DRO
 - DRH
 - DRL
- Opplæring
 - Særtrening
 - Handlingskjeder
 - mm

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Valg av tokens



- Kartlegg interesser
- Bruk gjerne tokens som vedkommende har vist interesse for
- Samlere er ”gull verdt”
- For svaktfungerende er det viktig å bruke visuelt tydelige tokens

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Tokens → eksempler



- Nøkkel
- Spørsmålstegn
- Poeng
- Biler
- Reklamemateriell
- Verdikupong
- Knapper
- Fotballkort
- Spillekort
- Søyler
- Sjetonger
- Puslespill

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Bokstaver, tall, ord mm



- Slike tokens har vi anvendt med stort hell
- Fordelen med disse er at det kan anvendes i mange ulike former;
 - Forsterkerens navn
 - Lage rebuser
 - Scrabble
 - Ord som er populære
 - Telefonnummer
 - Prisen på forsterkeren

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Boksen med det rare i



- Mål:
 - Øke produktivitet arbeid
- 1 søyle inndelt i 3 forskjellige farger
 - Hvitt, blått og rødt
 - Tokens var trepenger malt i de respektive farger
- Startet når han hadde produsert det personalet mente var et minimumskrav
- Fikk en token (kurongbrikke) for hvert produkt

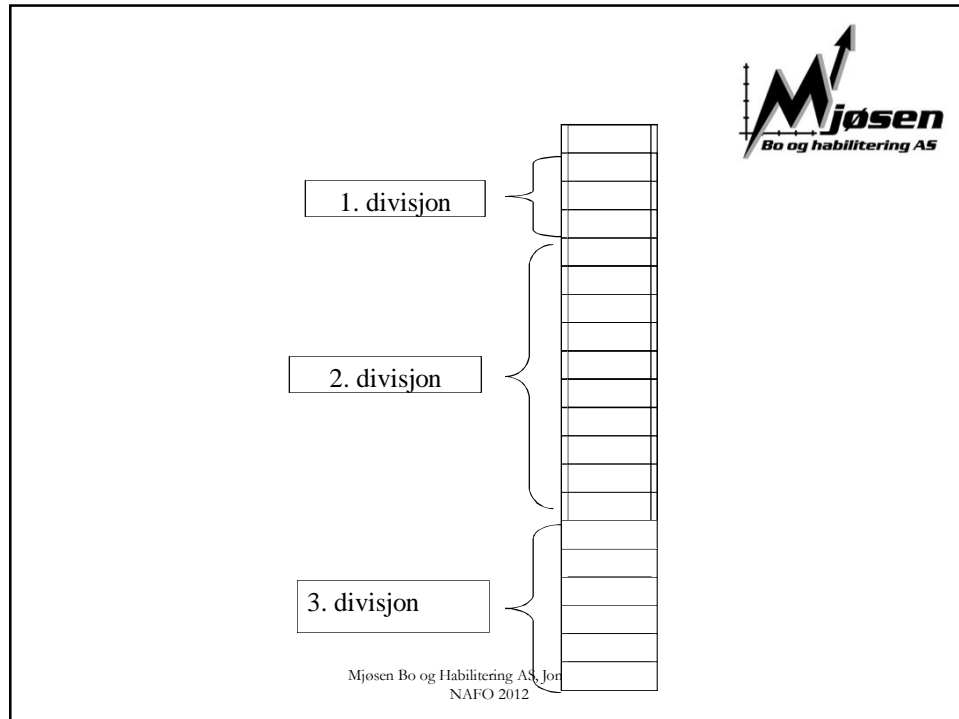
Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Arrangement



- Fikk svarte for 3. Divisjon, blå for 2. Divisjon og røde for 1. Divisjon
- Ved dagslutt fikk han veksle søyla inn i en nøkkel som passet i den boksen som samsvarte med den fargen han hadde spart seg til
- I boksen fant han da en forsterker som var rangert ut fra hvor attraktiv vi antok den var

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Mjøsen
Bo og habilitering AS

- Velg type tokens og antall tokens (hvor mange responser/oppgaver) skal utføres før innveksling i ubetinget (eller tidligere betingede) forsterkere 10 min

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Tegnøkonomi og straff



- Ikke uvanlig i samfunnet å anvende betingede aversiver for definerte forseelser
 - Prikkbelastning
 - Gule kort i fotball
 - Anmerkninger
- En skole fikk for en tid tilbake 2 sider i Dagbladet for en kreativ måte å regulere barns ”atferd” på
- Det er pussig at det pedagogiske miljøet så til de grader er orientert mot straff når de snakker om ”atferd”

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Beskrivelse



- 1 prikk for hver forseelse, 1 prikk = 10 min
- Hvis 6 prikker gjennom en uke så 1 time gjensitting på fredag (veksler altså betingede aversiver inn i en ubetinget straff som antagelig må anses som negativ straff)
- Ved 5 prikker eller mindre → ingen ubetinget straff

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Problemer med en slik tilnærming



- Fokus på uønsket atferd
- ”Flinke/snille” elever får ingen oppmerksomhet gjennom programmet
- Ingen differensiering på forseelse (samme konsekvens på bagateller og alvorlige)
- Kan gå sport i å få inntil 5 prikker
- Så da blir det logiske spørsmålet;

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Fra ”nei, nei gutt..” til ferdigheter?



- | | |
|---------------------------|------------------------|
| • Glemme utstyr
hjemme | • Ta med alt på skolen |
| • Komme for sent | • Komme tidsnok |
| • Snakke uten lov | • Rekke opp hånda |

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Unngå avbetinging



- Kan skje hvis;
- Ervervede tokens og fullt brett IKKE leder til forsterkning
- Ervervede tokens og fullt brett leder til forsterkning men ikke i tidsmessig nærhet til siste respons/fullt brett (du skal få det senere)
- Response cost: tokens trekkes tilbake for manglende utføring eller for uønsket atferd

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Mer om avbetinging



- Hva er det kritiske punkt?
- En forsterkningsprosedyre må nødvendigvis medføre tilbakeholdelse (i ny og ne)
- Ingen fasit, men forsterker må oppnås i minst 60 % av tilfellene. Hvis ikke er blir det for svak betinging (for svake forsterkereffekt)
- Respons cost bør uansett unngås

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Hva kan forebygge avbetinging



- Foruten høyt samsvar mellom antall brett og antall mestrede så vil følgende kunne forebygge avbetinging;
 1. Hvis manglende mestring så kan man pare tokens med en materiell forsterker (non-stop, glass cola, kaffe) for å styrke betinging
 2. Redusere antall token i brettet når manglende mestring mer enn 2.hver gang
 3. Gjøre oppgavene enklere en periode

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

SPARESYSTEM



- Etableres for at målperson kan spare til forsterkere som er mer kostbare eller vanskeligere å arrangere
- Overskudd fra inntjente token (for eksempel i fht til pris for avtaleforsterker) overføres til sparesystemet
- Tidsperiode fra timer til måneder
- Ved aktivitetsforsterkere anbefales tidsgrense
- Ved bruk av materielle bør ikke tidsgrenser defineres

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eks



Mål:

1. Øke samarbeidstid
 2. Fravær av uønsket atferd
 3. Undervisning
- Gullmynt gis for hver avtale
 - 5 avtaler pr. plan
 - a) 4 gullmynter byttes inn i forsterker for avtaleperioden
 - b) 1 gullmynt = Trinn i trappa

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

20 minutter
Playstation



Sammensatte systemer



Mål:

1. Øke forekomst av hverdagsferdigheter
 2. Fravær av uønsket atferd
- Poeng på avtaleplan gir tilgang på
 - a) ”avtaleforsterker”
 - b) Rest = regnskap til lommepenger
 - Fravær av uønsket atferd mellom avtaleplaner gir skravering av bokstav på verdikupong

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



VERDIKUPONG KR. 120,-

MC DONALDS

Anvendes den 27.04.12 innen kl. 2000

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



VERDIKUPONG KR. 120,-

M C D O N A L D S

ANVENDES DEN 27.04.12 INNEN KL. 2000

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Bruk av spill



- Program: Regelstyring av adekvat sosial atferd
- Arrangerte trening på avgrensede sosiale responser (10 forsøk pr. økt)
- Fikk ett kort pr. riktig respons
- Spilte deretter ”høyere eller lavere” (casino)
- Antall kort korrekt gjettet ble vekslet inn i tilsvarende antall kryss på en lottokupong
- Lørdag ble lottokupongen levert med de kryss han hadde tjent i løpet av uka
- Sluttforsterker → ???

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Levering av token



- Samme prinsipper som med bruk av materielle forsterkere
- Personen må merke det !
- Levering må gjøres presist på den responsen som ønskes styrket
- Levering må gjøres på den egenskapen som er viktig (ved avslutning? Oppstart? Samarbeid?)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



1. Gjør en vurdering av start/slutt – timing er viktig!
Overlappende? Fullt på en bestemt respons (lavsannsynlig)?
Sparesystem? Bonus?
2. Gjør en analyse av hvilke egenskaper som skal lede til forsterkning
Ferdig utført respons/oppgave? Startet neste? Direkte levering
(avhengig av forekomst) eller på avtalte punkter?

10 minutter

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Innveksling av brett



- Dette må planlegges
- Noen liker seremonier
- Noen liker at det er formelt
- Noen kan få bevis og bytte inn bevis senere
- Noen liker at spesielle personer er involvert (tlf., møte, mail)
- Noen vil ha det diskret

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eksempler



- På møter med innkalling (formelt)
- Får ringe bestemt person som informerer og sier hvor det er
- Direkte der og da (alt innkjøpt)
- Penger til å kjøpe
- Billett konsert
- Verdikuponger

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



- Noter ned hvordan brett skal innveksles, og om det skal gjøres direkte eller om det kan anvendes ”forsterkerbevis”/verdikupong

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Bonussystem




- Etableres hvis det er bestemte forhold som ønskes ytterligere styrket enn det ”vanlige” tokensystemet gjør
- Typiske begrunnelser er;
 1. Sikre stabil mestring over tid
 2. Styrke mestring i kjente ”risikosituasjoner”
 3. Prestere på flere programmer i samme tidsperiode

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eksempel



- DRO – differensiell forsterkning av annen atferd
- Tokens: Bokstaver
- Sluttforsterker: Viktig informasjon
- Kveldsvakt: C A M I L L A
- +  hvis alle intervall er uten feil (avvik)
- 7 smil på 8 ord = forsterker fra 1. divisjon
- 7 smil = forsterker fra 1. divisjon + ”flying start” på neste Brett

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Overbygningssystemer /bonus



- Når det er behov for flere programmer av relativt omfattende art kan det være lurt å ”binde” programmene/ prestasjonene sammen i et overbygningssystem
- Dette kan gjøres på ulike måter
 1. Suksess på det enkelte program over et visst antall intervaller (eller på rad) leder til bonustokens som samles inn mot samme sluttforsterker

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Overbygningssystemer/bonus



2. Eller at prestasjoner på tvers av programmer leder til bonustokens, altså ikke det enkelte men alle programmer mestret over samme tidsperiode
- Fordelene med dette er flere men den største er nok at flere programmer ofte krever flere forsterkere og ved å binde dem sammen så kan man unngå at forsterkere formidlet i ett program kan utkonkurrere forsterkere som er tilrettelagt i andre program (metning)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Ulemper overbygningssystemer



- Det er erfaringer som tilsier at mange responderer bedre på ulike tokens og forsterkere i de ulike program
- Vi pleier å si at miljøet skal skille mellom ”flink” og ”snill”. Dette for å unngå dilemmaet ”han greide planen men utagerte”, og derfor holdes sluttforsterker tilbake
- Feil i ett program kan her lede til at tokens levert på mestring i andre program ikke lenger har verdi (minner om response cost)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eksempler



- Sparehuset
- DRO integrert i bonussystem for Avtalestyring
- Poenget er at det er felles tokens men de er likevel levert på atskilte program og hvis feil på ett program så leder ikke det til tilbaketrekking av tokens tjent inn på et annet program
- Imidlertid kan det som sagt ”oppleves” som tilbaketrekking da inntjente tokens ikke har (samme) verdi hvis det ikke tjenes tilstrekkelig med tokens også på andre programmer

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Eksempel




- Behandling av klient innenfor 3 hovedmål;
 1. Bedre produktivitet ADL og avtalefølging i viktige gjøremål (jobb etc)
 - Atferdsavtaler
 2. Redusere forekomst av utfordrende atferd
 - Differensiell forsterkning av annen atferd (DRO)
 3. Etablere regler for bruk av telefon (mengde)
 - Regelstyring

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012




- Ved suksess fikk kvinnen 10 kr pr. program pr. dag (30 tilsammen)
- Ved 3 mestrede dager på hvert program fikk hun altså 90 kr og 60 i bonus (150)
- Hvis ett program ikke ble fulgt så ble ikke 10 kr levert og i tillegg var hun ikke kvalifisert til bonus
- Ved å bruke bonus på tvers av programmer ble altså kontrasten 70 kr
- Hvis hvert program blir vurdert selvstendig så vil kontrasten ha vært 10 kr ved feil i ett program i en observasjonsperiode (1 døgn)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Program	AS	DRO	TLF
Dag 1	Kr. 10	Kr. 10	Kr. 10
Dag 2	Kr. 10	Kr. 10	Kr. 10
Dag 3	Kr. 10	Kr. 10	Kr. 10
Totalt	Kr. 90		
Bonus	Kr. 90		
Mengde forsterkning	Kr. 150		

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Program	AS	DRO	TLF
Dag 1	Kr. 0	Kr. 10	Kr. 10
Dag 2	Kr. 10	Kr. 10	Kr. 0
Dag 3	Kr. 10	Kr. 10	Kr. 10
Totalt	Kr. 70		
Bonus	Kr. 0		
Mengde forsterkning	Kr. 70		

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Beskriv hvordan innveksling skal skje.

Hvor?

Når?

Direkte forsterkning eller forsterkerbevis?

Bonus – eller sparesystem?

10 min

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Progresjon



- ”Alle” tiltak starter gjerne med enkle krav og tette forsterkningskjema. Det er gunstig; sikrer betinging og leder til rask suksess for målperson (og nærpersoner)
- Men når øke krav? Når tynne forsterkerskjemaet?
- Ingen faste regler/fasit, men noen tips kan være ok å ta med seg:

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Tips progresjon



- Tre måter å lage progresjon;
 1. Øke antall token i brettet
 2. Øke mengde oppgaver/tid i arbeid for tokenslevering
 3. Etablere nye betingede forsterkere slik at fullt brett veksles inn i en ny token som igjen leder til....

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

1. Øke antall tokens i brettet



- Den enkleste og sikreste metoden:
- Hvis for eksempel 4 tokens i brettet og disse kan tjenes innenfor 1 skoletime
 - (1. Finne frem bøker, 2. lese i 10 minutter, 3. Streke under store bokstaver i tekst og 4. legge penal og bok i sekk)
- Etter 3-4 dager med stabil mestring (+80%) under de betingelsene så økes antall tokens til 5. Oppgave 5 er da den første i neste skoletime.
- Effekt: tynnere forsterkningskjema og dermed antagelig økt deprivasjon for de forsterkere som omfattes av systemet

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

2. Øke mengde oppgaver/ tid i arbeid



- Antall tokens opprettholdes men type oppgave endres og omfanget av oppgaver økes. 1. Lese i 15 minutter, 2. Streke under store bokstaver i tekst og 3. Legge penal og bok i sekk 4. Ta på yttertøy før du går ut i friminutt
- Effekt: Økt produktivitet og utsatt forsterkerformidling (lengre tid i arbeid)

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Etablere sparesystem



- Hvis for eksempel 4 tokens i brettet og disse kan tjenes innenfor 1 skoletime
(1. Finne frem bøker, 2. lese i 10 minutter, 3. Streke under store bokstaver i tekst og 4. legge penal og bok i sekk)
- Etter 3-4 dager med stabil mestring (+80%) under de betingelsene så økes introduseres en ny token kontingent å den 4. oppgaven. Denne passer inn i et nytt Brett som mangler en brikke og det er dette som veksles inn i sluttforsterker.
- Neste gang leveres ny token på 2. hver oppgave
- Det nye brettet har også 4 tokens
- Målperson må etter innføring utføre 8 oppgaver (to skoletimer) for samme mengde forsterkning.

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012



Progresjon – når øke krav, fade forsterkere og hvordan?

10 min

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Flere tips



- Følg en trinnvis progresjon
- Målperson gir alltid svaret på om dere har valgt rett progresjon. Hvis manglende mestring (mer enn én gang) så gå ett trinn tilbake.
- Ikke vær redd for å gå fort frem, det er bedre enn å ”venne” personer til et tett skjema
- Variasjon (vr-skjemaer) er ofte det beste også i tegnøkonomi

Mjøsen Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad,
NAFO 2012

Allyon and Azrin's Rules for Applied Behavior Analysts



- **Beskrivelse av målatferd(er)** Beskriv atferdene så presist at den ønskede prestasjonen tydelig fremkommer. Beskrivelsen skal ikke gi behov for ytterligere forklaring. **Relevance of Behavior Rule:** Teach only those behaviors that will continue to be reinforced after training. (p. 49)
- **Sannsynlighet for atferd:** Observer hva målpersonen gjør når anledningen byr seg. Disse aktivitetene vil kunne fungere som forsterkere. (p. 60)
- **Verbal henvendelser/spørsmål:** Reager umiddelbart på enhver henvendelse fra målpersonen om å få en forsterker (p. 68)
- **Variasjon av forsterkere:** Bruk mange variasjoner av en kjent forsterker slik at nye kan oppdages (p. 72)
- **Betingede forsterkere:** Ta i bruk en tydelig og avgrenset stimulus for å bygge bro mellom enhver forsinkelse mellom ønskede responser og levering av ubetinget forsterker. (p. 77)
- **Procedure for Multiple Reinforcing Agents:** Use different individuals to implement the delivery of reinforcement. (p. 154)

Mjøsens Bo og Habilitering AS, Jonny Finstad.
This list of rules and procedures below is taken directly from Allyon and Azrin's important book, The Token Economy: A Motivational System for Therapy and Rehabilitation (Prentice-Hall, 1968).
NAFO 2012